

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 27

Oslo, den 8. juli 1937.

49. årg.

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHold: «Vi er ikke kjødets skyldnere -» — Katolisismen i U.S.A. — Krigens gru. — Moskva arbeider blandt sjømenn. — En felles oppgave at løfte. — Av baskernes historie. — Til Stiklestad! Til Stiklestad! — Villa Manrèse. — Pater Finn Dominique Thorn O. P. — Fra Vikariatet. — Innsamling til feriekolonien. — Bokanmeldelser. — Herhjemme.

„Vi er ikke kjødets skyldnere -“

Når vi ser inn i oss selv må vi forbauses over at apostelen rolig kan si «vi er ikke kjødets skyldnere —».

Ti skal vi være helt ærlige føler vi jo at vi hver eneste dag må betale tributt til kjødet og at vi har vært Frelserens ord overhørig: «Våk og be at I ikke skal falle i fristelse!» Vi har ikke våket og vi har ikke bedt, og vi faller gang på gang for fristelser — skjønt vi kan hende begynner vår dag med den beste, men akk! så svake vilje. Før midtag er nådd har vi betalt vår gjeld til kjødet alikevel og fortsetter med det til kvelden kommer. Og vi går til sengs med en knugende følelse av skyld.

Men da får vi også en anelse om hvor tungt Frelserens kors var da han bar det til Golgata. Og vi forstår mer: vi forstår at korsets vei er himlens vei — at korsets tre er livets tre. Hver gang Kristus segnet under korsets byrde, for hver en nagle som gjennemboret hans hellige hender og føtter blev vårt gjeldsbrev til kjødet nedskrevet — og da Frelserens blod fløt frem under torne kronen falt dråpe for dråpe på dette vårt gjeldsbrev, og post etter

post blev slettet ut. Da alle smertene var slutt, da Kristus opgav ånden, var det intet mer igjen — med alle sine lidelser gjennomførte han vår forløsning og ydet en fullkommen soning for alle menneskers synd.

Apostlen har rett: vi er ikke lenger kjødets skyldnere!

Men da må også Kristi ord leve i vår sjel: «Våk og be!» Vi må strekke hendene ut og gripe de hellige frukter av korsets tre, livets tre: botens og altrets sakramenter.

Våk og be — stå tidligere op for å gå til den nærmeste katolske kirke, hvor livets kilde stadig rinner og livets tre stadig blomstrer for alle de «lykkelige sinn og salige sjeler, som finnes verdige til med andakt å motta Dig, sin Herre og Gud, og ved denne mottagelse av Dig selv å oppfylles med åndelig glede og kraft».

Intet sted som der kan vi i barnerettens trygghet rope «Abba! Fader!» Og intet sted som der føler vi at fra Kristi kors strømmer den kraft som gir oss mot og styrke til å bære vårt kors.

La oss våke, la oss be så også vi kan si trygt med apostelen: «vi er ikke kjødets skyldnere».

Katolisismen i U. S. A.

De forente stater har aldri hatt noen statskirke og blandt nybyggerne var der ikke mange katolikker. Dog blev Maryland grunnlagt av katolikker og både i denne stat og i Rhode Island har der arbeidet jesuitter like siden det 16. århundre. Mississippidalen og egnene omkring Meksikogolfen samt Kalifornia var også fra begynnelsen av hovedsakelig bebodd av katolikker, men det var dog bare et fåtall. Hvor fort imidlertid katolisismen har skutt i vekst i U. S. A. kan man bl. a. se av det første katolske bispedømme Baltimore, som blev opprettet i slutten av det 18. århundre. På den tid talte det ca. 23 000 katolikker — i 1808 da det blev erkebispesæte allerede 50 000 — i 1889 10 millioner — i 1920 15 millioner — i 1927 18,8 millioner og nu mellom 20—22 millioner. Katolikkene utgjør 16 pct. av den samlede befolkning — de andre kirker og sekter kommer langt efter: metodistene 7,6 pct. — baptistene 7,1 pct. — presbyterianerne 2,2 pct. — luteranerne 2,1 pct. — Jesu disiple 1,5 pct. — evangelisk-biskopelige kirke 1 pct. o. s. v. Den katolske Kirke i U. S. A. omfatter idag 15 erkebispedømmer, 89 bispestoler med 12000 menigheter som betjenes av 18400 sekularprester og 7360 ordensprester.

I antall er altså katolikkene det største kirkesamfund i U. S. A. — i New York, Boston og Chicago er de til og med i flertall, og disse byer har ofte hatt katolske borgermestere. Sosialt sett tilhører de fleste katolikker middelstanden og finnes mer i byene enn på landet. Oprinnelig er de fleste av dem irer, tyskere, polakker, ungarere, italienerne og slovakker. Og nettop fordi disse nasjoner har hatt og har vanskelig for å assimileres i det amerikanske miljø spiller den katolske Kirke en stor rolle som den samlede faktor for alle disse uensartede elementer. Og hvis ikke en rekke opofrende prester hadde utfoldet et intens og velsignelsesrikt arbeid i de fattigste kvartaler av de store millionbyer, vilde en del av de syd-europeiske utvandrere blitt et lett bytte for den kommunistiske propaganda.

Det katolske liv i U. S. A. utfolder sig innenfor rammen av tre organisasjoner:

1) i «National Catholic Welfare Conference», som er centralstedet for det karitative, sociale og pedagogiske arbeid og for den katolske aksjon.

2) i «Catholic Conference on industrial problems», og

3) i «Catholic Rural Life Conference».

Gjennem private midler har katolikkene utbygget et imponerende undervisningsvesen med 7898 folkeskoler, 2144 borgerskoler, 36 normalskoler og 23 katolske universiteter — fler enn der finnes i hele Europa. 53 Colleges for mannlige og 98 for kvinnelige studerende, samt 91 forberedelsesskoler og 89 seminar for vordende prester. Universitetene ledes av ordensfolk — kun universitetet i Was-

hington står direkte under episkopatet. Og alt dette betales privat av katolikkene!

I denne forbindelse må også nevnes det arbeid som utføres av de forskjellige kongregasjoner. Benediktinerne omfatter tre, hvorav den eldste er grunnlagt av den kjente tyske pater Bonifaz Winnur. Jesuittene leder ikke mindre enn 14 universiteter. Foruten augustinerne, dominikanerne, franciskanerne og redemptoristene er der et særskilt ordenssamfund, paulistene, som har sin egen radiosender i New York og mest arbeider for utbredelsen av katolske bøker og flyveblader. Antallet på konversjoner i U. S. A. nærmer sig årlig ca. 90 000.

Den amerikanske katolisisme er i ferd med å bli en offentlig maktfaktor. Roosevelt kan for en stor del takke dens innsats for sitt gjenvalg, da katolikkene så å si alle tilhører det demokratiske parti. Noen videre fiendtlighet har de ikke å kjempe imot — det gamle puritanske løsen «no popery!» finner ingen støtte i «verdens frieste forfatning». De leilighetsvise og lokale angrep fra antikatolsk hold — som f. eks. fra Ku-Klux-Klans tidligere virke — pleier Kolumbusridderne å ta sig av på en meget effektiv måte. Denne siden 1922 bestående lægmannsorganisasjon «Knights of Columbus» til gjensidig hjelp — livsforsikring, enke- og barneforsorg, arbeidsformidling, sykehusoprettelse, skoleanlegg o. s. v. — har et medlemsantall på over en halv million.

Den katolske befolkning i Amerika danner et sterkt og påkrevet bollverk mot kommunismen. Det har gang på gang vist sig — ikke minst blandt den akademiske ungdom — at kun den katolske Kirke kan holde de fra Europa kommende positivistiske ideer som nasjonalismen, pragmatismen, behaviorismen og mest av alt bolsjevismen stangen. Kirkens svar på de sociale spørsmål vinner mer og og mer gehør — president Roosevelt selv citerer ofte «Quadragesimo anno».

Krigens gru.

Sett ut fra et militært synspunkt kan det muligens forsvares å betrykke en flyktende civilbefolkning med maskinskyts fra flyvemaskiner og spre skrekk og redsel blandt den ved bombenes hjelp. Et av luftvåbnets sterkeste virkemidler er jo nettop dets evne til å skape redsel og panikk, men man kan ikke skape redsel og panikk i en by som er forlatt av civilbefolkningen. Tilstedeværelsen av kvinner og barn og gamle mennesker er en nødvendig forutsetning for at der kan opstå panikk og det er jo den moderne krigs store skamplott at det hensyn til non-kombattantene,

som blev tatt under krige i det forrige århundre, må sies å være fullstendig tilsidesatt i den nuværende totalitære krigsførsel.

Den spanske borgerkrig viser tallrike eksempler på dette — men den er dog en lilleputtepisode i sammenligning med det som vil skje hvis den store krig bryter ut. Hvor langt den vil drive menneskene i umenneskelighet, hvor kynisk man da kommer til å se på menneskeliv og menneskelidelser får man et lite inntrykk av ved å lese en bok av en engelsk militærforfatter, general Fuller, som nettop er utkommet. Ødeleggelsen av Guernica, som kostet 1654 uskyldige ofre, beskytningen av flyktningene fra Bilbao, bombardementet av Madrid — alt er militære handlinger, sier han, hvis eneste formål er å sønderlite motstandernes nerver. Idet han kommer inn på det civile forsvar mot et bombardement fra luften, hevder han at de militære virkninger av et luftangrep som regel er uten særlig betydning. Han regner med 4—500 drepte, «men hvad er det — militært sett?» Derfor er utspredelsen av panikk hovedformålet — men finnes der noe middel mot panikk? Jo, sier han: gassmaskene. «Jeg venter at gassmaskene vil være en hjelp fra himmelen — ikke fordi fienden vil bruke flere gassbomber enn sprengbomber og brannbomber, men fordi de vil gi den skrekkslätte befolkning noe å beskjeftige sig med. Når de er satt på, vil de forhindre sine bærere i å skrike og bevege sig fritt og når de slik halvkvæler menneskene blir panikken også halvkvælt».

Så kynisk ser den moderne militære ledelse på dette spørsmål! Det er helt umenneskelig — og

det gir en anelse om hvor morderisk rå og hatefull den neste krig kan bli, hvis den kommer. Hvis man ikke betenker sig og kommer til fornuft — for bare å ta den side av den moderne mentalitet og se bort fra de religiøse argumenter. Selv om oprustningsvanviddet fortsettes i uforminsket tempo og svimlende summer dag for dag pumpes ut i det bunnløse, så er der dog stadig den mulighet at det kan gå op for de makthavende at de billigste kanoner tross alt er dem som ikke avfyres.

Akkurat nu ser det ut til at man dog i det minste vil høre på fornuften innen man fortsetter. Atmosfæren i Europa er ikke så uværstruende som den har vært, hvilket mulig skyldes at mange land har mistet pusten i det sinnsyke oprustningskappløp — eller fordi man begynner å erkjenne at oprustning ikke er pengene verd som politisk middel. Ved mange anledninger har vi oplevd at statene har bøid av i viktige spørsmål — ene og alene for å undgå krig. Ved gjentagelsens makt har dette ført til at man i vide kretser mener at krigen er uundgåelig før eller senere, men da er truslen om den et farlig middel å bruke, da den kan føre til den store krig, som alle i virkeligheten fremfor alt vil undgå. —

Ti det finnes neppe på den civiliserte delen av jordkloden noe menneske med sin forstands fulle bruk som ikke regner med at i «den neste krig» vil den seirende part bli like så ruinert som den tapende. Deri ligger der en mulighet for at den sunde fornuft ad den omvei, som oprustningsgalskapen er, vil kunne seire til sist.

Moskva arbeider blandt sjømenn.

I «Maasbode» har sjømannsprest A. van Rixtel skrevet følgende artikkel om den intense kommunistiske propaganda som nu foregår blandt sjøfolk og som derfor har stor interesse også for Norge som en av de største sjøfarende nasjoner.

Ved planleggelsen av den klasseløse internasjonales opbygning i den nærmeste fremtid har kommunistene særlig hatt sjømennene for øie. Og det av to grunner: for det første fordi man har et åpent og klart blikk for det faktum at sjømenn hurtig og virksomt kan utbrede kommunistiske ideer og handlinger over hele verden — for det annet fordi man vet at en verdensrevolusjon ikke vil kunne utbryte på et gitt tegn hvis ikke man har flåten på sin side da den jo er det viktigste forbindelsesmiddel mellom de forskjellige folk.

Sovjets taktiske metoder når det gjelder å vinne sjømennene tyder på megen psykologisk innsikt. Det som er hendt med den spanske handelsflåte er i så henseende meget lærerikt. I løpet av to år lykkedes det Moskvas agenter å oppbygge

kommunistiske celler innenfor besetningen på så å si alle spanske skib, uten at rederiene tilla det noen betydning. Dette skyldes for største delen en forsiktig fremferd: man gjorde hvad man kunde for å dekke over det som i virkeligheten foregikk av frykt for at der ellers vilde bli grepet til motforanstaltninger.

De røde cellers innflytelse vokste imidlertid så sterkt at de snart var istand til å kunne overta ledelsen i det avgjørende øieblikk. Og da den politiske stilling i Spania begynte å bli kritisk lot den kommunistiske retning innenfor den spanske folkefronts-regjering masken falle. Der blev gitt en rekke sosialistiske lover for sjømenn, som i sig selv kanskje omfattet en del berettigede punkter, men som altfor plutselig gjorde et så dypt inngrep i den bestående tingenes tilstand, at de truet den spanske handelsflåtes eksistens og fikk alle rederiene til å protestere mot lovvedtaket.

Men ved hjelp av denne håndrekning fra Madrids folkefronts-regjering blev det nu en lett sak for de kommunistiske celler ombord på de spanske

skib å få hele besetningen på sin side og selv ta ledelsen. Det var ikke lenger kapteinen og officerene som bestemte hvorhen og på hvilke betingelser skibene skulde seile, men det var mannskapet under kommunistisk direktiv.

Den samme taktikk er anvendt i den franske og belgiske handelsflåte for ikke å tale om den brasilianske og nordamerikanske — på så å si alle skib er der kommunistiske celler, ennu tilsynelatende uten større betydning, men dette er jo kun et tidsspørsmål om der ikke gripes inn.

Det er en merkelig teknikk man utfolder som fortjener den størst mulige oppmerksomhet. Faren er meget større enn man tror og også meget nærmere ti den kommunistiske internasjonale omfatter såvel marinen som handelsskibene med den største interesse og dens propaganda er meget behendig avpasset etter sjømenns psykologi. De har ikke alene sine sentrer i de forskjellige sjømannshjem rundt om i alle havnebyer — Rotterdam finnes det således i «Kulturklubben for transportarbeidere» — men særlig i de store russiske verdenshavner blir de ankommende sjømenn meget klokt og virksomt bearbejdet. Sovjettskibene selv, som anløper alle europeiske, amerikanske o.s.v. havner, er vel utrustede reklamefartøier.

Pastor van Rixtel forteller dernæst et meget slående eksempel på hvorledes sjømenn påvirkes i de sovjetrussiske havner: de behandles som de mest kjærkomne gjester. Der blir avholdt teaterforestillinger og arangert danseaftener til ære for dem, de bevertes på det beste og føres rundt til alle sociale institusjoner som barnehjem o. l. for å beundre de paradisiske og lykkelige forhold som råder i land under kommunistisk ledelse. Når man kjenner de forhold som sjøfolk lever under vil man forstå hvor vel beregnet en slik propaganda er. Man viser ham byene, hvor staten sørger godt for sjømennenes familier mens han selv er på langfart, og får ham til å tro at under sovjets styre har han og hans kjære bedre kår enn ellers noe sted på jorden. Og etterpå er der skapt villig jordbunn for celledarbeid. Der lå således et spansk skib på Rotterdams havn. Ombord diskuterte manskapet ivrig de praktiske fordeler ved det kommunistiske ideal og meningene var meget delte. Så besluttet man i fellesskap å avlegge et besøk ombord på et russisk skib, som også lå der, for å studere forholdene ved selvsyn. Resultatet blev stor og almindelig begeistring over tilstanden der idet sjømennene er meget tilbøielig til å generalisere — og diskusjonen blev avsluttet absolutt i Moskvas favør.

Det er lett å konstatere at Moskva målbevisst «lar sitt lys skinne» over hele verden ved hjelp av sine velutrustede skiber, som er reisende propagandamidler. Disse skib har en høi stjerne blant alle sjøfolk og dette er en meget betenkelig sak under de forhold som hersker nu, hvor de sociale og økonomiske problemer stadig tilspisses

også for deres vedkommende. Der er kun ringe avstand mellom beundring og lyst til selv å erverve det beundrede.

Og det er egnet til å vekke ettertanke hvad kommunisten Billoux uttalte på det franske kommunistpartis landsmøte i Montreal-sous-Bois 23. jan. 1937: «Nu forlater ingen større damper Marseille uten å ha en kommunistisk arbeidscentral ombord.»

En felles opgave at løfte.

Vi har fra redaksjonen av «Nordisk Ugeblad» mottatt nedenstående skrivelse fra hs. excellense biskop Brems med anmodning om optagelse. Det er oss en glede å kunne gjøre våre trosfeller i Danmark denne tjeneste — vi katolikker i Norden har jo så meget åndelig fellesskap. De omtalte billeder av Niels Steensen er ualmindelig vakre. — Den danske biskop skriver:

«Om et halvt Aar fejrer Danmark en af sine største Sønners 300-Aars Fødselsdag! Hvad Staten og private, hvad Videnskab, Kunst, Radiofoni, Postvæsen, Læger og Geologer vil foretage sig for at hædre den geniale Anatom og Geolog Niels Steensen, véd vi endnu ikke. Vi danske Katholiker derimod bør især dvæle ved den yderst tiltrækkende kristne og katholske Skikkelse, vi har i Konvertiten, Præsten og Biskopen Niels Steensen!

Altfor længe har der været stille om hans Minde! I Aarhundreder har denne Opgave ventet paa os: selv at erkende dette kristne Forbilledes straalende Hellighed og saa at vise det for andre, ja for hele Kirken. Dansk Katholicisme er maaske kun en lille Draabe i det store Hav: Den katholske Verdenskirke; saa meget mere Grund er der til at huske, at vi alligevel er rige, at vi i Niels Steensen kan skænke en kostbar Perle til Kirkens Krone.

Ingen, der har kendt og kender lidt til Biskop Steensens Liv, er i Tvivl om, at det var det mest fuldkomne og ophøjede Kristenliv, værdig til at kaldes hellig. Vidnesbyrd, der gaar i denne Retning, vil selvfølgelig ikke foregribe Kirkens Dom. Men de skaber dog fri Bane for en alvorlig Stræben efter at faa Niels Steensen optaget blandt hin Skare af udvalgte Sjæle, som Kirken først prøver og ransager lige til Hjerter og Nyre og siden holder op som Ideal for hele Verden, især naar Gud desuden ved særlige Tegn har vist os disse udkaarne Sjæles Forbøns Kraft.

Hvad bør vi da gøre for at fremme Muligheden for Biskop Steensens Ophøjelse i Kirken ved Saligresp. Helgenkaaring?

I mange Tusinder af Eksemplarer udsendes i dis-

se Dage et Niels Steensen Billede, hvis Tekst aftrykkes nedenunder. Det indeholder i en Nøddeskal alt, vi bør huske paa i denne Forbindelse:

1. Et kort Levnedsskild, som vil sprede Kendskab til N. St.s Liv og Gerning i de flest mulige Kredse. Hver dansk Katholik bør vide Besked om ham, i det mindste have set Glimt af den sjældne Ædelsten i vore Gemmer!

2. En kort Bøn bør komme fra mange, danske Læber om, at Gud maa forherlige sin Tjener og vise oss, at Tanken er ham velbehagelig.

3. En opfordring til at støtte den Komites Arbejde, som foresætter sig at samle Vidnesbyrd om privat Andagt til og from Ærbødighed for N. St., resp. Vidnesbyrd om Bønhørelser!

Niels Steensen Billedet uddeles gratis og Omkostningerne dækkes af Overskuddet fra Niels Steensen Mærkaterne. Enhver kan faa tilsendt de Billeder han har Brug for.*) Vi vil dog samtidig gøre opmærksom paa, at frivillige Bidrag gerne modtages for at muliggøre et større Arbejde for denne Sag, der endnu venter os. Et Niels Steensen Fond vil være en Nødvendighed for at indlede en Proces i Rom, der jo forudsætter langvarige og omfattende Studier og Skrifter, og selv om ogsaa det katholske Udland, foreløbig især Tyskland, interesserer sig stærkt for Tanken og sikkert vil hjælpe med, ligger der dog her ogsaa, ja, ikke mindst, en Opgave for en dansk katholsk Mæcen, lille som stor!»

† Jos. Brems,
vic. ap.

*

Bønnen som omtales i denne skrivelse lyder således:

Lad os bede!

Gud, Du har givet Din Tjener Niels Steensen Aandens rigeste Evner til at opdage Din Skabelses Visdom og Skønhed! Du har ført ham fra Vrangtro til Din sande Kirke og ved Din Naade lært ham med heroisk Forsagelse af denne Verden at søge sand Fuldkommenhed som Kristen, Præst og Biskop! Vi beder Dig, lad vor fromme Biskop Niels Steensen blive forherliget i Din Kirke paa Jorden, saa han, optaget blandt Dine Salige og Hellige, som gudfrygtig Forsker, som ærligt søgende Konvertit, som nidkær Præst og Biskop, kan bli Forbillede og Forbeder for hele Verden og især for de nordiske Lande, Dig til Ære og dem til Gavn.

Derom beder vi Dig ved Jesus Kristus, Kirkens Stifter og alle Helgens Konge, som i Forening med Gud Helligaand, Kirkens Helliggører, lever og regerer med Dig fra Evighed til Evighed, Amen!

*) Henvendelser angaaende Rekvirering af Billeder, Meddelelse om Bønhørelser, Gaver til Niels Steensens Fond etc. bedes rettet til «Nordisk Ugeblad», Hans Bogbinders Allé 2, København, S. Telf.: Amager 3202. Giro-Nr.: 4198.

Av baskernes historie.

Den spanske borgerkrigs nuværende fase har gjort forholdene og befolkningen i Baskerlandet aktuell. Hvem er da disse baskere?

Et folk på ikke fullt en million som lever i de vestlige pyreneiske fjellegner og har evnet å bevare sin frihet og sitt særpreg uantastet gjennom gjennem årtusener. En femtedel av det lever i de franske Pyrener, resten på den spanske side. Hvor dette folk oprinnelig kommer fra, vet man ikke — det eneste som kan sies med bestemthet er at de representerer den siste levning av Europas befolkning før den indogermanske race tok vår verdensdel i besiddelse og at dets sprog — Eskara — er det eneste sprog som er bevart fra denne tidlige periode.

Selv betegner baskerne sig med stolthet som jordens første folk. Det er også en historisk kjensgjerning at det har formådd å hevde sin selvstendighet overfor romerne, goterne og maurerne. Det lykkedes Karl den store å overvinne dem, men de gjorde gjentagne ganger oprør og overfalt engang baktroppen av hans hær i passet ved Roncevalles, hvor som bekjent den store sagnhelt Roland fant sin død. I den nyere tid måtte de ganske visst underkaste sig henholdsvis Frankrike og Spania, men de gjorde det kun på den betingelse at de skulde utgjøre en stat i staten. De skulde være fritatt for skatt, toll og militærtjeneste — og for den spanske dels vedkommende ordnet de sine anliggender i særlige forsamlinger — Fueros — som fant sted under åpen himmel. Da disse forhold ikke lenger lot sig oprettholde og Spania vilde utøve sin overhøihet, kom det til alvorlig opstand samtidig med at landet gjennom utvandring til Amerika mistet en del av sine beste folk. I kampene omkring tronpretendenten Don Carlos i forrige århundre blev Bilbao to ganger beleiret, men overgav sig aldri og fikk derfor tillagt sig hederstitlen ciudad invicta — den uovervinnelige stad.

For den franske dels vedkommende gjorde revolusjonen slutt på alle privilegiene, mens baskerne derimot aldri har gitt slipp på dem i Spania. Sine gamle skikker henger de fast ved — de gamle danser og musikkinstrumenter (en slags floite og tamburin), sine ballspill, den eldste datters arverettigheter, de høie lidenskapelige klagesanger ved gravene — ja, selv den eiendommelige skikk Couvade: at mannen efter et barns fødsel går til sengs og blir pleiet, hvilket oprinnelig skal tilkjennegi at han anerkjenner den nyfødte som sitt barn. Alle menn, også prestene, gikk om søndagen til kirke med en lanse i hånden, og disse stod under gudstjenesten opstillet i forhallen, samlet i bunter.

Husene minner i sin byggemåte om bondegårde-

ne i Bayern og har likesom disse et galleri løpende langs hele øverste stokkverk. Familielivet er inderlig og rent. Baskerne er meget religiøse, muntre av temperament, åpne mot sine venner, men meget forbeholdne overfor fremmede, flittige og opfinnsomme, i besiddelse av en jernflid og stor tålmodighet. I hele sin optreden viser de en nesten patetisk verdighet. Av ytre er de middelstore, velproporsjonerte, kraftige, smidige og like utrettelige i krig, dans og fjellklatring. Selv blandt kvinnene finnes der dem som fortjener sitt brød som bærere.

Allerede tidlig i historien gjør de sig bemerket i sjøfart. Den biskaiiske havbukt vrimlet i middelalderen av hval og baskerne drev fangsten på dem så systematisk at både englenderne og hollenderne blev misunnelige. Store vaktårn langs kysten hvorav en del fra det 13 årh. ennå er bevart, er erindringer fra denne periode. Men med sine lette fartøier våget de sig også helt til Spitsbergen, Island og Grønland. I det 16. årh. var de i Meksiko, under Henrik IV utvandret de til Kanada og i det 19. årh. grunnla de en koloni i Montevideo.

De mest fremtredende karaktertrekk hos baskerne er deres energi og utholdenhet. Ignatius av Loyola var av baskisk ætt og han lot efter i månedsvis å ha vært bundet til sykeleiet sitt ben, som var såret efter slaget ved Pamplona og helet på en forkjært måte, igjen bryte op og sette bedre sammen — en operasjon som selvfølgelig på den tid blev foretatt uten bedøvning og voldte patientene ulidelige smerter. Av baskisk slekt er på fransk side bl. a. grunnleggeren av Port Royal og kardinal Lavigerie. Sistnevntes energi — «evighe- ten er lang nok til å hvile ut i!» — førte ham fra bispesetet i Nancy over det ved Drusenes oprør ødelagte Syria til Afrika, hvor han i Algier opprettet sykehus, barnehjem, opdragelsesanstalter, og grunnla kristne araberkolonier samt innstiftet «de hvite fedre»s og «de hvite søstre»s kongregasjoner. Som apostolisk delegat i Sahara åpnet han et omfattende felttog mot slavehandelen og han ligger begravet i den av ham byggede katedral i det gamle Karthago. Eftertiden har gitt ham hedersnavnet «den store afrikaner».

*

Tragisk er det sett ut fra historiens synspunkt at to av de spanske baskiske provinser har sluttet sig til bolsjevismen. Efter i årtusener å ha kjempet og lidt for sin nasjonale selvstendighet og egenart, er de gått i forbund med den utpregede motstander av all nasjonalitetsfølelse. De to andre provinser har hele tiden støttet Franco, som jo nu har besatt Bilbao. Hele Baskerlandet har lidt grusomt, under krigen, hvad de mange baskiske barn som nu søkes anbragt i andre europeiske land, er sørgelige beviser på.

Til Stiklestad til Stiklestad.

Det lakker mot Olsok. Menigheten i Trondheim, det gamle Nidaros, holder på å forberede sig til å feire landets store festdag.

Om enn menigheten er liten så lever allikevel den faste vilje i den til å ære Norges evige konge med den samme offerånd og med den samme begeistring som det var i gamle dager.

Som sedvanlig blir det også i år pilgrimsferd til Stiklestad på Olavsdagen. Det skal være en bønnens dag for Norge! Bli da med! Og forny Dig i fedrenes tro på de steder Martyrkongen levde og hvor han døde. Vær med og nedbe Hans forbønn for land og folk.

P. Antonius Deutsch ss. cc.

Villa Manrèse.

I denne måned kan Villa Manrèse i Clamart, Frankrike, feire sitt 60-års jubileum — en fest, som mange vil omfatte med like så stor interesse som selve verdensutstillingen i Paris. Som den er en mønstring av alle de hjelpemidler, tekniske som kunstneriske, som nu står til menneskenes disposisjon, råder Villa Manrèse over de dypeste og sterkeste krefter som kan bli et menneske til del som støtte i dets kamp for tilværelsen frem mot dets virkelige og endelige mål.

Hvad er da denne Villa Manrèse?

18 000 geistlige og 16 000 lægfolk vil kunne besvare dette spørsmål, ti i løpet av de 60 år har de levd kortere eller lengre tid under dens tak — hvortil kommer 8000 gjennomreisende som kun har deltatt en eller to dager i enkelte møter på stedet. Og alle disse vil fortelle om den fred og hvile som Villa Manrèse bragte dem mens de deltok i de åndelige øvelser som avholdes der. Et beveget og aktivt liv med mange små og store krav til deres ydeevne var kan hende deres daglige lodd og ofte kunde de føle sig som uttørret på sjelen, som golde og ufruktbare fordi der aldri blev levnet dem tid og ro til indre samling, til bønn og betraktning. Men de tydde da til Villa Manrèse — og fra dens enkle celler fulgte de den hellige Ignatius' åndelige øvelser.

Det var og er mennesker av alle støpninger og i de forskjellige stillinger: prester og familiefedre, unge mennøker som vil bli klar over sitt kall, og gamle som vil ta sitt liv op til revisjon og gjøre dets facit op. Anfektete og skyldbavisste, lykkelige og sorgbetyngede, glade og fortvilte mennesker kom og kommer for å be og bønnfalle, for å takke og lovprise.

Det var i Manrèse at de Foucauld den siste dag av

Pater

Finn Dominique Thorn O. P.

Fredag 16. august — på Vår Frue av Karmels festdag — forestår det en begivenhet i Dominikanerklostret Le Saulchoir i Belgia som vil vekke glede hos Norges katolikker. Da skal den første norske dominikanermunk siden Reformasjonen bli ordinert prest.

Pater Dominique Thorn som er født i 1906 og tok artium i 1926, studerte først en tid teologi ved det Kgl. Fredriks Universitet, men fant denne utilfredsstillende og uholdbar og begynte med filologi, mens han samtidig kastet sig over studiet av den katolske Kirkes lære og historie. Og resultatet blev som det pleier å bli, når dette studium gjøres grundig og opriktig. 30. november 1928 blev student Thorn optatt i den katolske Kirke av pastor dr. Sund. Tre år senere avbrøt han det filologiske studium og drog til Paris for i Institut Catholiques presteseminar å gjennomgå den katolske presteutdannelse. Imidlertid kom han til stadig å føle sig sterkere draget henimot Dominikanerordenen og høsten 1932, tråtte han så inn i novisiatet.

Det er således efter nesten 5 års fravær at pater Thorn nu kommer hjem på et kortere besøk, idet han skal tilbringe ennu et år i klostret med videre studier. — En gang til høsten vil han holde en høitidelig 1. messe i St. Dominikus kirke, men på St. Dominikusfesten 4. august vil man få anledning til å høre hans første preken ved andakten i den samme kirke.

Til prestevigslen vil den unge sympatiske dominikaner, som allerede er kjent i flere av våre menigheter gjennom sine ypperlige foredrag, motta varme lykkønskninger fra en stor skare trosfeller og venner — hvoriblandt «St. Olav» vil stille sig i første rekke!

retretten bestemte sig for å gå inn i det strengeste av alle ordenssamfund: trappistene — og fra Manrèse gikk den unge Pierre Poyet ut som apostel for stedets lukkede retretter, idet han aldri blev trett av å prise deres velsignede virkninger.

Menn og kvinner i alle aldre og av alle livsstillinger har søkt og funnet innenfor Manrèses murer — og efter at tiden er utløpet har de vendt tilbake til sitt daglige miljø og daglige virke med fornyede krefter innad og utad.

Derfor vil Villa Manrèses jubileum bli feiret i takknemlige sinn — og mange tanker vil bli sendt til det stille sted med det rike liv.

Fra Vikariatet.

Hs. Høiærverdighet Biskopen har utnevnt:

1. Velærverdige hr. pastor Eugene Laudy til sogneprest for St. Laurentii menighet i Drammen,
2. Velærverdige hr. pastor dr. teol. Gustav Gorissen til sogneprest for St. Fransiskus-Xaverius' menighet i Arendal,
3. Velærverdige hr. pastor Alf Høgh til sogneprest for St. Birgitta menighet i Fredrikstad,
4. Velærverdige hr. pastor Frans Fische-dick til kapellan ved St. Pauls menighet i Bergen.

Utnevnelsene trer i kraft 15. august.

*

De velærverdige sogneprester minnes om innsending av årsstatistikk innen 15. august.

Innsamling til feriekolonien.

C. M.	Kr. 5,—
Fra Tønsberg	» 30,—
C. C.	» 30,—
Inger	» 5,—
C. M.	» 20,—
M. J.	» 2,—
Sigrid Boe	» 50,—
M. P.	» 20,—
Johs. C.	» 20,—
Fru Rummelhoff-Larsen	» 10,—
Maria barn nr. 3.	» 5,—
L. M.	» 2,—
S. U.	» 300,—
H. G.	» 10.00
Fra Vestfold	» 20,—
A. L.	» 5,—
Fru Th. Sørlye	» 10,—
Fam. S. h.	» 15,—
Fru T. n.	» 5,—
Tidligere innkommet.	» 719,—

Kr. 1283.—

Bokanmeldelser.

Hubert Messerschmidt: Kommunisme og Kristendom.

(Pauluskredsen, Assens).

Med pastor Messerschmidts foredragsturné i våres i frisk erindring, tør vi spå dette hefte en selv for Pauluskredsens skrifter sjelden suksess også i Norge!

Hvem vil ikke gjerne ha sort på hvitt den dokumentasjon pastoren støttet sig til for å bevise marxismens gudløshet? Forresten hele foredraget var så vektig og vekkende at man med glede og utbytte fordyper sig i det. Forfatteren har dessuten ikke bare til hensikt å advare mot kommunismens fordervelse, han vil også rope varsko mot den egoistiske og asociale mentalitet som bærer en stor del av ansvaret ved å skape grobunn for den misnøie og utilfredshet med de rådende sociale tilstander som har vært forutsetningen for kommunismens revolusjonerende bevegelse og for dens uhyggelig raske vekst. Ved således å opfordre oss kristne til alvårlig eftertanke og samvittighetsransakning angående vårt sociale ansvar, virker boken som et ekko til Hs. Høierverdighet Biskop Mangers manende og betydningsfulle hyrdebrev i år om «Kirken og de sociale spørsmål».

H. J. I.

HAMAR-KRØNIKEN med andre kilder til kunnskap om det gamle bispesæte ved Mjøsen. Utgitt av Arne Arnesen. (Forlagt av Cammermeyers Boghandel, Oslo 1937).

Det vakre hefte som er kommet ut i et stilfullt omslag med Hamarbispens segl, er både en glede og litt av en skuffelse. La mig si med engang at skuffelsen ikke gjelder hverken innhold eller utstyr. Men prisen. Jeg skulde ønske at den vesle Hamar-kroniken med nødvendig kommentar kunde bli allemanns eie i alle fall over hele Hedmark, og at alle historisk og literært interesserte mennesker kunde skaffe sig den. Den hører til de klassiske bokverk i vårt land. Men kr. 8,50 er for meget for mange av dem som nettop kunde ha lyst å eie boken. En bibliofil-utgave er en kostelig ting å ha, men vi må lære her i landet og at når en trykker en fin bok, kan en godt ta satsen på simplere papir og gi den ut til billig pris, så den kan nå alle dem som bør eie boken fordi de er glad i den, eller vil bli det mer for hver gang de leser den.

Bibliotekar Arnesen skal ha stor takk fordi han har tatt sig fore å gi ut Hamar-kroniken med de nødvendige tillegg. Et bokverk med tre-fire århundrer på ryggen trenger både innledning og forklaringer. Den historiske innledning på halvhundre sider om grunnlaget for de begivenheter som fikk sin tragiske avslutning da bisp Mogens knelte på strandbakken ved Mjøsa og takket Gud i himmelen for hver dag han hadde havt, og bød Hamar domkirke og kloster god natt og med gredende tåre sa sitt valed til alle som stod igjen på bakken, da bispen gikk til sitt fangenskap i Danmark. Arnesen gir greie opplysninger om Hamar og bispesetet der, ut fra det andre kilder enn kroniken gir. Han diskuterer også det syn som har gjort sig gjeldende hos våre historikere i tidens løp. Men jeg kjenner mig ikke overbevist om at det siste ord er sagt om bispedømmets stilling til de politiske hendinger som førte til ulykkesåret 1536 eller kanskje heller 1537 da det som var vedtatt på riksdagen i Kjøbenhavn for Norges vedkommende skulde settes ut i praksis. Arnesen viser hvor-

ledes nok meget av det som hendte, var forberedt og påbegynt av konger og stormenn som med griske hender tok etter Kirkens og klostrenes eiendommer og rettigheter. Det var jo et tidskifte, kanskje ikke så helt ulikt det vi lever midt opp i, som gjorde det mulig å rive ned i vårt land det som var blitt bygd op fra Hellig-Olav's dager. Og efter lesningen av denne boken står vi ennu mer undrende overfor det faktium at det fins folk i Norge som vil feste til minne om 1537.

Et morsomt lite aktstykke har Arnesen tatt med i biskop Torfinns testamente. Også Nils Sverdrups, Jens Nilsens og Gerhard Schönings optegnelser fra senere tid er verdifulle tillegg til boken.

Men selve kroniken er det som rettferdiggjør både den videnskapelige og den typografiske ramme. Om den kan en i grunnen ikke si annet enn: Ta og les! Og når nu en gang tidene har skiftet, og pengenes verdi med dem, så legg til side av og til en slant, til summen er blitt stor nok til å kjøpe boken. Ak ja, i de dager koster det 25 øre å holde en skolegutt på Hamar, — han fikk kost og losji og opplæring for den sum hos munkene i et helt år. Men det var ikke lett å skaffe så mange kontanter, så de gav heller vare for vare, heter det. Om vi nu kommer til å tenke på hvor mange barn de kunde fått frem den gang for den sum denne boken koster, så får vi også tenke på hvordan kontantene ruller nu, og at en norsk skolegutt eller jente ikke bør være uvitende om hvad det står i Hamar-kroniken.

Antonie Tiberg.

Herhjemme.

Kristiansand. Det nederlandske flytende turisthotell «Marnix van St. Aldegronde» som er et av de aller største skib som noensinne har anløpet Kristiansands havn, kom hit 24. juni med 700 medlemmer av det romersk-katolske reiseselskap ombord, deriblandt 30 katolske prester. Det var et ualmindelig vakkert skib, som det må være en fornøielse for katolikken å reise med, da det i skibets store kapeell finnes ikke mindre enn 7 altere som det daglig holdes gudstjeneste ved. Passasjerene benyttet dagen til å bese sig i byen og den nærmeste omegn. Dessuten deltok de i en andakt i St. Ansgars kirke, skriver «Chr. Tidende».

«Marnix van St. Aldegronde» som er på 19 355 br.tonn, drog herfra igår kveld i 21-tiden med Oslo som mål. (Vi bragte i forrige nummer av «St. Olav» referatet av dette besøk.

Oslo. Den 27. juni efter høimessen arrangerte St. Halvardslaget tur til ballsletten, Ekeberg. Turen var meget vellykket både hvad vær og stemning angikk. Der var møtt frem omkr. 35 deltagere som fordrev dagen på aller beste måte med allslags lek og moro. Da disse turer er meget populære, håper vi å kunne gjenta den i august.

A.

— og derute

Alkazar. Man har allerede påbegynt gjenoppbyggingen av det praktfulle slott Alkazar i Toledo som jo blev sterkt beskadiget ved den månedlange beskytning det var utsatt for fra de rødes side. Arbeidet utføres for største parten av kommunistiske fanger, og man holder på med å rydde grunnen for å få de gjenstående murer frilagt.

Redaktør: Mgr. Irgens.
K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri — Oslo.